

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Valstybės biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4/9, LT-01105 Vilnius,
tel. (8-5) 266 3661, faks. (8-5) 266 3663, el. p. info@am.lt, http://www.am.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2009-05-27

Nr. (14-3)-D8-4604

I

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Aplinkos ministerija, vykdydama ministerijų valstybės sekretorių pasitarimo sprendimus (2009 m. gegužės 5 d. protokolas Nr. 18, klausimo Nr. 08-0428-04-N) teikia patikslintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo koncepcijos patvirtinimo“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projektas parengtas vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 metų programos įgyvendinimo priemonių, patvirtintų 2009 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 189 (Žin., 2009, Nr. 33-1268), 3 lentelės „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 metų veiklos strategijos nuostatų įgyvendinimo priemonės“ XV skyriaus „Aplinkos politika“ skirsnio „Dami plėtra ir teritorijų vystymasis“ 663 nuostatos 2 priemonę ir Lietuvos Respublikos architektūros politikos kryptių įgyvendinimo 2006–2010 metų priemonių, patvirtintų Vyriausybės 2006 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 657 (Žin., 2006, Nr. 75-2861), 1.2 punktą.

Nutarimo projektu siūlomas tvirtinti Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo koncepcijos projektas (toliau – Koncepcijos projektas) patikslintas, atsižvelgus į Teisingumo ministerijos ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento pastabas.

Paaikškiname, kad Koncepcijos projekto 25.1. punkte, kuriam buvo pateikta Lietuvos savivaldybių asociacijos pastaba, numatyta patikslinti Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (Žin., 1995, Nr. 107-2391; 2004, Nr. 21-617) 2 straipsnio 41 punktą, kuriame apibrėžta teritorijų planavimo specialisto sąvoka, tačiau nenustatyti reikalavimai aukštojo mokslo išsilavinimui. Šiuo Koncepcijos punktu bus tikslinamas minėtas įstatymo straipsnio punktas, nustatant, kad specialistas, vadovaujantis teritorijų planavimo dokumento rengimui ar jį rengiantis, privalėtų taip pat turėti ir aukštąjį universitetinį architekto išsilavinimą.

Nutarimo projektą parengė aplinkos ministro 2007 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. D1-147 sudaryta tarpžinybinė darbo grupė iš Aplinkos, Kultūros, Švietimo ir mokslo ministerijų, Lietuvos architektų sąjungos atstovų. Darbo grupės vadovė – Aplinkos ministerijos sekretorė Jūratė Juozaitienė (tel. 266 3486).

PRIDEDAMA. Nutarimo projektas, 9 lapai.

Aplinkos ministras

Gediminas Kazlauskas

A. Treinienė, 266 3623, el. p. a.treiniene@am.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ARCHITEKTŪROS ĮSTATYMO KONCEPCIJOS
PATVIRTINIMO

2009 m.

d. Nr.

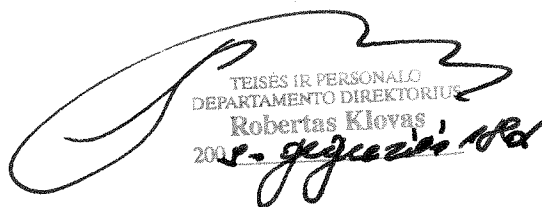
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:
patvirtinti Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo koncepciją (pridedama).

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras

Aplinkos ministras
Gediminas Karlauskas

TEISĖS IR PERSONALO
DEPARTAMENTO DIREKTORIUS
Robertas Klovas
2009 m. gegužės 18 d.

LIETUVOS RESPUBLIKOS ARCHITEKTŪROS ĮSTATYMO KONCEPCIJA

I. TEISINIS KONCEPCIJOS RENGIMO PAGRINDAS

1. Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo koncepcija (toliau – Koncepcija) parengta įgyvendinant Lietuvos Respublikos architektūros politikos kryptių įgyvendinimo 2006–2010 metų priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 657 (Žin., 2006, Nr. 75-2861), 1.2 punktą ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 metų programos įgyvendinimo priemonių, patvirtintų 2009 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 189 (Žin., 2009, Nr. 33-1268), 3 lentelės „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 metų veiklos strategijos nuostatų įgyvendinimo priemonės“ XV skyriaus „Aplinkos politika“ skirsnio „Darni plėtra ir teritorijų vystymasis“ 663 nuostatos 2 priemonę.

2. Koncepcijos tikslas – įteisinti numatomo parengti Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo (toliau – Įstatymas) pagrindines teisinio reguliavimo nuostatas ir struktūrą.

II. ĮSTATYMO REGULIAVIMO DALYKO IR TIKSLŲ BENDROJI CHARAKTERISTIKA

3. Koncepcijos pagrindu rengiamas Įstatymas įtvirtins, kad architektūra – šalies kultūros išraiška, atliekanti integruojantį ir inovacinį vaidmenį darnaus vystymosi procese, reguliuos architektūros srityje dalyvaujančių asmenų visuomeninius santykius, nustatys architektūrinės veiklos principus, architekto vertimosi profesine veikla sąlygas, architekto profesines teises ir pareigas, siekiant užtikrinti architektūros kokybę.

4. Atsižvelgiant į tai, kad nė viename įstatyme nėra įtvirtinta nuostata, kad architektūra yra šalies kultūros išraiška, turinti svarbą visuomenės kultūriniam vystymuisi, ir į tai, kad architektūra atlieka lemiamą vaidmenį užtikrinant saugią, ekologišką, estetišką, tvarią, visavertę ir sveiką aplinką visuomenei ir kad architektūrinė veikla, pastatų kokybė, jų derinimas prie aplinkos, gamtinio ir miesto kraštovaizdžio puoselėjimas, kultūros paveldo išsaugojimas yra svarbūs viešojo intereso požiūriu, o svarbiausi visuomeniniai santykiai turi būti reguliuojami tik įstatymais, todėl visuomeniniai santykiai architektūros srityje ir su jais susijusi veikla turi būti reguliuojami Įstatymu.

5. Pagrindiniai Įstatymo tikslai yra:

5.1. įteisinti architektūros svarbą kultūrai, inovacijoms, darniam vystymuisi;

5.2. nustatyti architektūrinės veiklos principus, kuriais vadovaujantis būtų vykdoma architektūrinė veikla;

5.3. nustatyti atskiras architekto profesinės veiklos sritis, architekto teises, pareigas ir atsakomybę profesinėje veikloje;

5.4. nustatyti valstybės ir savivaldybių institucijų kompetenciją architektūrinėje veikloje.

6. Įstatyme bus apibrėžtos architektūros, architektūros kokybės, architektūrinės veiklos, architektūrinio konkurso, architektūrinio projekto, statinio architektūros eskizinio projekto, architekto, architekto bendradarbio (ne autoriaus) ir kitos specialiosios sąvokos, kurių reikės teisiniui reguliavimui.

III. KITŲ TEISĖS AKTŲ, REGULIUOJANČIŲ TĄ PAČIĄ VISUOMENINIŲ SANTYKIŲ SRITĮ, CHARAKTERISTIKA

7. Galiojančiuose teisės aktuose esama nuostatų, reguliuojančių visuomeninius santykius, susijusius su architektūros sritimi, nustatančių reikalavimus architektūrinei veiklai, tačiau šios nuostatos reguliuoja tik atskirus klausimus ir neužtikrina visapusiško teisinio reguliavimo

architektūros srityje.

8. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 1995, Nr. 107-2391; 2004, Nr. 21-617) nenustato reikalavimų architektūrinei veiklai vykdyti, tačiau apibrėžia teritorijų planavimo specialisto sąvoką, kuri nėra išsami ir sietina su sąlyga turėti atitinkamą profesinę kvalifikaciją tarp kurių ir architekto išsilavinimą. Šis įstatymas teisės normų, susijusių su architektūros sritimi nenustato.

9. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas (Žin., 1996, Nr. 32-788; 2001, Nr. 101-3597) nustato esminius statinio architektūros reikalavimus, statybos dalyvių teises ir pareigas, apibrėžia statinio architekto ir architekto sąvokas, statinio projekto architektūrinius sprendinius. Šios sąvokos šiame įstatyme vartojamos statybos proceso bei šio proceso dalyvių teisių ir pareigų reglamentavimo kontekste.

10. Lietuvos Respublikos architektų rūmų įstatymas (Žin., 2006, Nr. 134-5063) nustato Lietuvos Respublikos architektų rūmų (toliau – Rūmai) steigimą, funkcijas, veiklą ir valdymą. Deklaruoti Rūmų steigimo tikslai – užtikrinti architektūrinės veiklos skaidrumą, projektavimo darbų kokybę, rūpintis architektų atestavimu, kvalifikacijos pripažinimo ir profesinės kvalifikacijos kėlimo, profesinės veiklos stebėsenos klausimais, spręsti kitus su architektūra ir urbanistika susijusius klausimus, tolesnio jų įgyvendinimo nedetalizuoja, išskyrus tai, kad architektų atestavimas atliekamas Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Šis įstatymas yra specialusis įstatymas, reglamentuojantis tik Rūmų veiklą, jų narių teises, pareigas ir atstovavimą jų profesiniams interesams. Šio įstatymo reguliavimo sritis siauresnė.

11. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (Žin., 1999, Nr. 50-1598; 2003, Nr. 28-1125) apibrėžia kūrinio sąvoką, architektūros kūrinių – autorių teisių objektą, autorių teisės nesaugomus objektus, nustato autorių teises į architektūros kūrinius, architektūros kūrinio prieinamumo teisę, atgaminimą asmeniniais tikslais, architektūros kūrinių teisių apribojimą, autorių teisių įgyvendinimą, administravimą ir gynimą. Šis įstatymas taikomas architektūros kūrinių (pastato ar kito statinio) autoriams tiek, kiek reguliuoja architekto autorines teises į jo sukurtą kūrinių.

12. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (Žin., 1996, Nr. 84-2000; 2006, Nr. 4-102) reguliuoja pirkimo procedūrą įsigyti projekto konkursui pateiktą ir vertinimo komisijos (žiuri) išrinktą planą ar projektą (teritorijų planavimo, architektūros), nustato projekto konkurso vykdymo sąlygas, projekto konkurso vertinimo komisijos įgaliojimus, reikalingus planams ir projektams vertinti ir laimėtojams nustatyti. Šis įstatymas reguliuoja architektūrinių paslaugų pirkimą bendrąja tvarka, t. y. kad jos perkamos įprastine tvarka, vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, arba joms pirkti organizuojamas projekto konkursas, siekiant nustatyti geriausią architektūros projektą pateikusį teikėją. Tačiau šis įstatymas nenustato atvejų, kai siekiant architektūrinių urbanistinių sprendinių kokybės būtina organizuoti architektūrinės urbanistinės idėjos parinkimo konkursą.

13. Lietuvos Respublikos meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatymas (Žin., 1996, Nr. 84-2002; 2004, Nr. 153-5573) apibrėžia meno kūrėjo, meno kūrinio, meno kūrybos sąvokas, nustato meno kūrėjo statuso suteikimo ir panaikinimo pagrindus ir tvarką. Architekto veiklą šis įstatymas reguliuoja tiek, kiek nustato architekto, kaip meno kūrėjo, statusas.

14. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso Šeštoji knyga Prievolių teisė (Žin., 2000, Nr. 74-2262) reguliuoja viešojo konkurso dalyvių ir konkursą paskelbusio asmens teisinius santykius ir prievoles (viešojo konkurso paskelbimą, konkurso sąlygų pakeitimą ar jo atšaukimą, nutarimą mokėti atlyginimą (premiją) ar suteikti specialią teisę, naudojimąsi pagal konkursą premijuotais architektūros kūrinių, pateiktų darbų ar projektų gražinimą konkurso dalyviams, nuostolių atlyginimą konkurso dalyviams, kai konkursą paskelbęs asmuo nesilaiko konkurso taisyklių). Tačiau šio reguliavimo nepakanka nenustatyti atvejams, kai siekiant architektūrinių urbanistinių sprendinių kokybės būtina organizuoti architektūrinės urbanistinės idėjos parinkimo konkursą.

15. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571) reguliuoja nekilnojamojo architektūrinio paveldo, esančio Lietuvos

Respublikos teritorijoje, apskaitos, saugojimo ir tvarkybos, teisės aktų nustatytų paveldosaugos reikalavimų laikymosi priežiūros, kultūros paveldo objektų būklės stebėjimo teisinius pagrindus. Šis įstatymas reguliuoja tik nekilnojamo architektūrinio paveldo objektų atkūrimo klausimus.

16. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 71-1706; 2006, Nr. 82-3254) nustato, kad literatūros, mokslo, meno ir kitus kūrinius viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai ir žurnalistai naudoja vadovaudamiesi Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymu ir kitais įstatymais bei teisės aktais. Šis įstatymas architektūros kūriniams taikomas tik meno kūrinio kontekste.

17. Architektų atestavimo, atestatų galiojimo sustabdymo arba jų panaikinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. lapkričio 20 d. įsakymu Nr. D1-616 (Žin., 2007, Nr. 121-4974), nustato tik architektų atestavimo, kvalifikacijos atestatų išdavimo, jų galiojimo sustabdymo arba panaikinimo tvarką ir atestuotų architektų sąrašo tvarkymą.

18. Architektų profesinio atestavimo komisijos sudarymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. lapkričio 20 d. įsakymu Nr. D1-615 (Žin., 2007, Nr. 121-4973), nustato tik architektų profesinio atestavimo nuolatinės komisijos sudarymo tvarką.

19. Architekto profesinės kvalifikacijos pripažinimo norint užsiimti architekto profesine veikla ar laikinai arba vienkartinei teikti architektūrinės paslaugas Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. D1-507 (Žin., 2008, Nr. 114-4373), reglamentuoja Europos Sąjungos valstybių narių, Europos ekonominės erdvės valstybių ir Šveicarijos Konfederacijos piliečių profesinių kvalifikacijų pripažinimo norint užsiimti architekto profesine veikla ar laisvai arba vienkartinei teikti architektūrinės paslaugas Lietuvos Respublikoje tvarką. Šio tvarkos aprašo nuostatos taikomos Europos Sąjungos valstybių narių, Europos ekonominės erdvės valstybių ir Šveicarijos Konfederacijos piliečiams, siekiant užtikrinti teisę dalyvauti architektūrinėje veikloje.

IV. KEIČIAMŲ AR PANAIKINAMŲ TEISĖS NORMŲ NEEFEKTYVUMO ANALIZĖ

20. Remiantis Konceptijos III skyriuje pateiktų teisės aktų charakteristika, galima teigti, kad šiuo metu galiojančiuose teisės aktuose įtvirtinta architektūros samprata nepakankamai detalizuoja visas architektūrinės veiklos sritis, nėra nustatyti architektūrinės veiklos principai, nėra visapusiškai reglamentuoti visuomeniniai santykiai, susiję su architekto profesinės veiklos reguliavimu, architekto teise verstis profesine veikla, ir kiti įstatymo tiksluose nurodyti klausimai.

21. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas nustato teritorijų planavimo principus ir procesą, reguliuoja planavimo organizatorių, planų rengėjų, fizinių, juridinių asmenų, valstybės ir savivaldybių institucijų teises ir pareigas šiame procese. Šis įstatymas įtvirtina tokias teisės normas, kad tik atskirais atvejais, nustatant teritorijų planavimo tikslus, būtina įvertinti architektūrinius urbanistinius reikalavimus ir kada, tie reikalavimai tampa privalomais. Tačiau šis įstatymas kriterijų architektūros ir urbanistikos kokybei užtikrinti nenustato, tai numatoma įteisinti įstatymu. Savivaldybių vyriausiesiems architektams teritorijų planavimo procese nustatytos viešojo administravimo funkcijos, tačiau pagal kompetenciją jie negali įtakoti architektūros ir urbanistikos sprendinių kokybės. Įstatymas įteisintų savivaldybių administracijoms pareigą teikti informaciją Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai apie klausimų sprendimą ir sprendimų vykdymo eigą, kai savivaldybės pagal savo kompetenciją priima sprendimus architektūros ir urbanistikos plėtros klausimais.

22. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas nustato tik statinio architekto teises ir pareigas statinio projektavimo ir statybos procese bei esminius statinio architektūros reikalavimus, kuriais privaloma vadovautis rengiant statinio projektą, tačiau architektūros samprata pateikiama daug siauriau, kadangi architekto profesinė veikla apima ir kitas sritis, tai ne tik statinių projektavimas, bet ir aplinkos erdvės formavimas, miestų ir gyvenviečių planavimas, kraštovaizdžio architektūros, interjero dizaino projektavimas ir kitos. Įstatymas nustatys architekto profesinės veiklos sritis.

23. Lietuvos Respublikos architektų rūmų įstatymas reglamentuoja Rūmų steigimą, funkcijas, veiklą ir valdymą, Rūmų narių teises bei pareigas ir atstovavimą jų profesiniams interesams. Šiame įstatyme nustatytos Rūmų funkcijos, išskyrus architektų atestavimą ir atestuotų architektų sąrašo tvarkymą, yra deklaratyvios, nes tolesnio jų įgyvendinimo šis įstatymas nedetalizuoja. Įstatymu numatoma įteisinti architektūros svarbą šalies kultūrai, inovacijoms, darniam vystymuisi, reguliuoti architektūros srityje dalyvaujančių asmenų visuomeninius santykius, nustatys architektūrinės veiklos principus, architekto vertimosi profesine veikla sąlygas, architekto profesines teises ir pareigas, siekiant užtikrinti architektūros kokybę. Architektų rūmų įstatymo reguliavimo sritis yra kita.

24. Keisti ar panaikinti teisės normas, reguliuojančias architektūros srities visuomeninius teisinius santykius (tarp asmenų, meno kūrinių autorių, projekto konkurso pirkimo dalyvių ar pan.), išskyrus šiame Konceptijos skyriuje nurodytas teisės normas, priimant šį Įstatymą netikslinga, nes jos reguliuoja platesnio turinio visuomeninius teisinius santykius.

25. Priėmus Įstatymą, būtų tikslinga šiomis nuostatomis papildyti šiuos teisės aktus:

25.1. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme patikslinti teritorijų planavimo specialistui keliamus kvalifikacinius reikalavimus ir nustatyti, kad jis privalo taip pat turėti ir aukštąjį universitetinį architekto išsilavinimą;

25.2. Lietuvos Respublikos statybos įstatyme įteisinti statinio architektūros eskizinio projekto rengimą;

25.3. Lietuvos Respublikos architektų rūmų įstatyme patikslinti Architektų profesinio atestavimo komisijos statusą;

25.4. Architektų atestavimo, atestatų galiojimo sustabdymo arba jų panaikinimo tvarkos apraše patikslinti reikalavimus, keliamus architektams pretenduojantiems gauti architekto kvalifikacijos atestatą;

25.5. Statybos techniniame reglamente STR 1.05.06:2005 „Statinio projektavimas“, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-708 (Žin., 2005, Nr. 4-80), nustatytą projekcinės dokumentacijos sudėtį papildyti statinio architektūros eskiziniu projektu.

V. UŽSIENIO VALSTYBIŲ TEISĖKŪROS APŽVALGA

26. Rengiant Konceptiją nagrinėtas Prancūzijos Respublikos architektūros įstatymas, Rusijos Federacijos įstatymas dėl architektūrinės veiklos, Ukrainos Respublikos architektūrinės veiklos įstatymas, Moldovos Respublikos architektūros įstatymas.

27. Prancūzijos Respublikos architektūros įstatymas, priimtas 1977 m. (paskutinė redakcija 2005 m.), apibrėžia architektūrą, architektūros kūrybą, nustato architektų, jų firmų funkcijas, teises ir pareigas, vykdamą veiklą architektūros srityje. Prancūzijos Respublikos architektūros įstatymas:

27.1. įtvirtina nuostatą dėl asociacijų ((tarybų) architektūros, miesto planavimo ir aplinkos klausimams kuruoti) įkūrimo kiekviename departamente. Asociacijų statutuose, kuriuos tvirtina valstybės tarybos, yra nustatytos sąlygos, kuriomis valdžios atstovai, vietos bendruomenės, susijusių profesijų atstovai bendradarbiauja vietos lygmeniu, siekiant remti architektūros ir aplinkos vystymą, skleisti informaciją apie architektūrą, miestų planavimą ir aplinką visuomenei, tiesiogiai ar netiesiogiai kartu su pastatų savininkais, profesionalais, administracijų ir bendruomenių atstovais dalyvauti statybos procese. Šios tarybos prezidentas yra renkamas tik iš vietos bendruomenės atstovų;

27.2. nustato sąlygas užsiimti architekto veikla, architekto įrašymo į architektų registrą, architekto bei architektūrinės firmos veiklos vykdymo sąlygas, įtvirtinta „architekto“ vardo naudojimo teisę, architekto draudimą profesinės veiklos pagrindu, architekto prievolę deklaruoti valstybės tarybai apie asmeninius ar profesinius interesus, susijusius su asmenimis, kurių veiksmams tiesiogiai ar netiesiogiai gali įtakoti statybos procesą, apibrėžia architekto profesinio prievolių

kodekso svarbą ir jo įsteigimo būdą, tolesnio architekto profesinio lavinimo organizavimą;

27.3. nustato architekto profesinės veiklos organizavimą, architekto profesinės veiklos sąlygas ir tvarką (kiekviename regione yra architektų tarybos, renkamos iš registruotų architektų, kurių veikloje dalyvauja Kultūros ministerijos atstovas; valstybės taryba įsakymu nustato architektų tarybų rinkimo tvarką); architekto įrašymo į regioninius sąrašus, įvertinant atitikimą nustatytiems reikalavimams, ar išbraukimo iš jų tvarką, apibrėžia architekto drausmės reikalavimus.

28. Rusijos Federacijos įstatymas dėl architektūrinės veiklos, kurį priėmė Valstybės Dūma 1995 m. (2001 m., 2004 m. redakcijos), reguliuoja santykius, išskylančius architekto profesinės veiklos procese, kuriant architektūros (urbanistikos ir teritorijų planavimo) objektus. Rusijos Federacijos įstatymo dėl architektūrinės veiklos tikslas – užtikrinti saugią, ekologišką, tvarią, visavertę ir sveiką aplinką žmogui ir visuomenei. Rusijos Federacijos įstatymas dėl architektūrinės veiklos skirtas architektūros meno vystymui, architektūros, istorijos, kultūros, kraštovaizdžio paminklų saugojimui. Jis nustato fizinių ir juridinių asmenų, vykdančių architektūrinę veiklą, taip pat valstybės ir savivaldybių institucijų, užsakovų, rangovų, investuotojų, architektūros objektų savininkų (ar naudotojų) teises, prievoles ir atsakomybę.

29. Ukrainos Respublikos architektūrinės veiklos įstatymas (1999 m.) nustato teisinius ir organizacinius architektūrinės veiklos principus Ukrainoje, reglamentuoja visuomenės dalyvavimą sprendžiant statybos ir rekonstrukcijos klausimus.

30. Moldovos Respublikos architektūros įstatymas pateikia visapusišką architektūrinės veiklos teisinę bazę. Jis apibrėžia vietos ir centrinės valdžios administracijų atsakomybę architektūros ir miestų planavimo klausimais, reguliuoja architekto autorių teisių apsaugą, nustato jų pagrindines teises ir prievoles.

VI. TARPTAUTINĖS TEISĖS, EUROPOS SAJUNGOS TEISĖS NORMŲ IR PRINCIPŲ ANALIZĖ

31. Europos Sąjungos šalyse architekto profesinių kvalifikacijų pripažinimą reguliavo 1985 m. birželio 10 d. Tarybos direktyva (85/384/EEB) dėl architekto diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialią kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas (OL 2004 m. specialusis leidimas, 6 skyrius, 1 tomas, p. 118). Šią direktyvą pakeitė nuo 2007 m. spalio 20 d. įsigaliojusi 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (OL 2005 L 255, p. 22). Abi direktyvos nustato architekto profesinio rengimo reikalavimus, įtvirtinant teorinius ir praktinius architektūrinio rengimo aspektus, užtikrinant, kad asmenys, baigę universitetines architektūros studijas, įgytų direktyvose nustatytų žinių ir įgūdžių, įtvirtina architekto profesinį vardą ir jo naudojimą, nustato kvalifikacijos pripažinimo ir teisės įgijimo užsiimti architekto profesine veikla principus (pagal išvardytus Europos Sąjungos šalių aukštųjų mokyklų, kurios atitinka būtinus architekto rengimo reikalavimus, sąrašus). Ši direktyva į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę perkelta Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymu (Žin., 2008, Nr. 47-1747).

32. Europos architektūros paveldo apsaugos konvencija, ratifikuota Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl 1985 metų Europos architektūros paveldo apsaugos konvencijos ratifikavimo“ (Žin., 1999, Nr. 100-2889), reglamentuoja architektūros paveldo objektų apsaugą.

33. Įstatymo nuostatos, numatančios reguliuoti architekto vertimąsi profesine veikla, Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai neprieštarauja, kadangi architekto profesija įstatymais ir kitais teisės aktais yra reglamentuojama profesija. Tai tokia veiklos rūšis, kuria užsiimant pagal teisės aktus reikalaujama turėti tam tikrą profesinę kvalifikaciją.

VII. PAGRINDINĖS NUOSTATOS DĖL VISUOMENINIŲ SANTYKIŲ REGULIAVIMO

34. Įstatyme bus apibrėžtos sąvokos, susijusios su architektūros srities teisiniu reguliavimu. Šių sąvokų apibrėžimas leis vienodai suvokti Įstatymo taikymo sritį, tokiu būdu išskiriant architektūrą iš kitų visuomeninių teisinių santykių reguliavimo sričių.

35. Įstatymu bus įteisinta:

35.1. architektūros svarba kultūrai, inovacijoms, darniam vystymuisi, kad architektūra – vienas svarbiausių ir ilgiausiai išliekančių žmogaus kultūrinės veiklos rezultatų, atspindinčių estetinę, meninę, socialinę, ekonominę, mokslinę techninę ir politinę ideologinę žmonių bendruomenių raidą, kad architektūra atlieka integruojantį ir inovacinį vaidmenį darnaus vystymosi procese;

35.2. architektūrinės veiklos principai:

35.2.1. architektūrinė veikla vykdoma atsižvelgiant į architektūros reikšmę šalies kultūrai;

35.2.2. architektūrinė veikla vykdoma siekiant darnaus vystymosi, atsižvelgiant į viešąjį interesą;

35.3. architekto profesinės veiklos sritys – statinių ir urbanistinių kompleksų projektavimas, miestų aplinkos erdvės formavimas, miestų ir gyvenviečių planavimas, teritorijų planavimų dokumentų rengimas, kraštovaizdžio architektūros, interjero dizaino projektavimas, konsultacijų architektūrinių urbanistinių sprendinių rengimo klausimais teikimas, kitos teisės aktų nustatytos funkcijos;

35.4. architekto profesinės teisės, pareigos ir atsakomybė architektūrinėje veikloje;

35.5. reikalavimai architekto išsilavinimui, būtini architektūrinei veiklai vykdyti – bus nustatyta, kad architektas privalo turėti atitinkamą aukštąjį universitetinį architektūrinį išsilavinimą, kurį įgijęs jam galės būti suteikiama teisė užsiimti architekto profesine veikla;

35.6. architekto teisės verstis architekto veikla įgijimo, įgyvendinimo ir praradimo sąlygos – privalomi reikalavimai, pagal kuriuos bus išduodami architekto kvalifikaciją patvirtinantys dokumentai, suteikiantys teisę užsiimti architekto profesine veikla, šių dokumentų išdavimo, galiojimo, galiojimo sustabdymo ir panaikinimo pagrindai;

35.7. architektūrinių konkursų reikšmingų architektūriniu urbanistiniu požiūriu objektams rengimas – sąlygos (aplinkybės), kurioms esant turės būti rengiami architektūriniai konkursai geriausiai architektūrinei urbanistinei idėjai parinkti;

35.8. architektūros kokybės vertinimo kriterijai – privalomi reikalavimai architektūriniam urbanistiniam sprendiniam, užtikrinant šių sprendinių kokybę;

35.9. architektūros ir urbanistikos tarybos (tikslus tarybos pavadinimas bus apibrėžtas Įstatyme) prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos steigimas Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos sprendimu, tarybos kompetencija nagrinėti ir teikti pasiūlymus architektūros ir urbanistikos plėtros ir kitais su architektūros sritimi susijusiais klausimais valstybės institucijoms, įgyvendinančioms valstybės architektūros politiką, jos sudarymo iš valstybės, savivaldybių, aukštųjų architektūros mokyklų, architektų profesinių asociacijų bei kitų suinteresuotų institucijų atstovų ir jos veiklos principai;

35.10. nuostata, kad savivaldybių administracijos teikia informaciją Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai apie klausimų sprendimą ir sprendimų vykdymo eigą, kai savivaldybės pagal savo kompetenciją priima sprendimus architektūros ir urbanistikos plėtros klausimais.

VIII. GALIMOS NUMATOMO TEISINIO REGULIAVIMO PASEKMĖS

36. Įstatymu įteisinus, kad architektūra – vienas svarbiausių žmogaus kultūrinės veiklos rezultatų, atspindinčių estetinę, meninę, socialinę, ekonominę, mokslinę techninę ir politinę ideologinę žmonių bendruomenių raidą, būtų formuojama vieninga visuomenės architektūrinės, urbanistinės ir istorinės kultūrinės aplinkos samprata.

37. Įstatymu įteisinus architektūrinės veiklos principus, kad architektūrinė veikla vykdoma įvertinant architektūros reikšmę ir vykdoma siekiant darnaus vystymosi, atsižvelgiant į viešąjį interesą, būtų sukuriamos sąlygos užtikrinti saugią, ekologišką, estetišką, tvarią, visavertę ir sveiką aplinką žmogui ir visuomenei.

38. Įstatymu suregulius klausimus, susijusius su architekto teise užsiimti profesine veikla, ir įvardijus architekto profesinės veiklos sritis, bus sudarytos sąlygos kurti profesionalią, kokybišką architektūrą, įtakoti darnaus vystymosi procesą.

39. Įstatymu nustačius, kad savivaldybių administracijos teikia informaciją Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai apie klausimų sprendimą ir sprendimų vykdymo eigą, kai savivaldybės pagal savo kompetenciją priima sprendimus architektūros ir urbanistikos plėtros klausimais, padarys architektūros, urbanistikos ir teritorijų planavimo procesą nuoseklų, skaidrų ir viešą.

40. Įstatymu įtvirtinus architektūrinių konkursų, reikšmingų architektūriniu urbanistiniu požiūriu objektams rengimą, būtų užtikrinama architektūros kokybė.

41. Įstatymu įteisinus architektūros ir urbanistikos tarybos steigimą prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, nustačius jos kompetenciją architektūros urbanistikos plėtros ir kitais su architektūros sritimi susijusiais klausimais, bus užtikrinamas architektūros ir urbanistikos proceso valdymas bei kokybės priežiūra.

IX. FINANSINIS-EKONOMINIS PAGRISTUMAS

42. Įstatymo parengimui ir jo įgyvendinimui papildomų finansinių išteklių nereikės. Įstatymo nuostatos dėl architektūrinių konkursų reikšmingų architektūriniu urbanistiniu požiūriu objektams rengimo įgyvendinimui galės būti planuojamos valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšos, Europos Sąjungos struktūrinių fondų, tarptautinių organizacijų ir kitų teisės aktuose nustatytų finansavimo šaltinių lėšos, įvertinus šių konkursų rengimo pagrįstumą. Įstatymo nuostatos dėl architektūros ir urbanistikos tarybos (tikslus tarybos pavadinimas bus apibrėžtas Įstatyme) prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos steigimui papildomų finansinių išteklių nereikės. Jos techninį aptarnavimą vykdys Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija iš patvirtintų bendrųjų Lietuvos Respublikos valstybės biudžetų asignavimų.

X. NUMATOMA ĮSTATYMO STRUKTŪRA

43. Įstatymą sudarys 4 skyriai: I. Bendrosios nuostatos; II. Architekto veikla ir jos vykdymo pagrindai; III. Valstybės ir savivaldybių institucijų kompetencija architektūrinėje veikloje; IV. Baigiamosios nuostatos:

43.1. I skyriuje „Bendrosios nuostatos“ bus nustatyta įstatymo paskirtis, įteisinta architektūros svarba kultūrai, inovacijoms, darniam vystymuisi, bus įteisinti architektūrinės veiklos principai, t. y. kad architektūrinė veikla vykdoma atsižvelgiant į jos reikšmę šalies kultūrai ir kad ji vykdoma siekiant darnaus vystymosi atsižvelgiant į viešąjį interesą; bus apibrėžtos architektūros, architektūros kokybės, architektūrinės veiklos, architektūrinio konkurso, architektūrinio projekto, statinio architektūros eskizinio projekto, architekto, architekto bendradarbio (ne autoriaus) ir kitos specialiosios sąvokos, kurių reikės teisiniam reguliavimui;

43.2. II skyriuje „Architekto veikla ir jos vykdymo pagrindai“ bus nustatytos architekto profesinės veiklos sritys, architekto profesinės teisės, pareigos ir atsakomybė architektūrinėje veikloje, architekto profesinės kvalifikacijos įgijimo, architekto teisės verstis architekto veikla įgijimo ir įgyvendinimo ir praradimo sąlygos;

43.3. III skyriuje „Valstybės ir savivaldybių institucijų kompetencija architektūrinėje veikloje“ bus nustatytas reikalavimas rengti architektūrinius konkursus objektams reikšmingiems architektūriniu urbanistiniu požiūriu; nustatyti architektūros kokybės vertinimo kriterijai, bus

įteisintas architektūros ir urbanistikos tarybos steigimas prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, nustatyti jos sudarymo ir veiklos principai, kompetencija (nagrinėti ir teikti pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms, įgyvendinančioms Įstatymo nuostatas architektūros urbanistikos plėtros ir kitais su architektūros sritimi susijusiais klausimais); nustatyta, kad savivaldybių administracijos teikia informaciją Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai apie klausimų sprendimą ir sprendimų vykdymo eigą, kai savivaldybės pagal savo kompetenciją priima sprendimus architektūros ir urbanistikos plėtros klausimais;

43.4. IV skyriuje „Baigiamosios nuostatos“ bus nustatyta Įstatymo įsigaliojimo data, pateikti pasiūlymai dėl susijusių teisės aktų pakeitimo ar naujų parengimo.

XI. NUMATOMI PAKEISTI AR PANAIKINTI TEISĖS AKTAI

44. Priėmus Įstatymą, reikės keisti:

44.1. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymą (atsakinga institucija – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija);

44.2. Lietuvos Respublikos statybos įstatymą (atsakinga institucija – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija);

44.3. Lietuvos Respublikos architektų rūmų įstatymą (atsakinga institucija – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija);

44.4. Architektų atestavimo, atestatų galiojimo sustabdymo arba jų panaikinimo tvarkos aprašas (atsakinga institucija – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija);

4.5. Statybos techninį reglamentą STR 1.05.06:2005 „Statinio projektavimas“ (atsakinga institucija - Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija).

45. Priėmus Įstatymą reikės parengti:

45.1. Architektūrinių konkursų organizavimo tvarką (atsakinga institucija – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija);

45.2. Architektūros ir urbanistikos tarybos prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos veiklos nuostatus (atsakinga institucija – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija).

Aplinkos ministras
Gediminas Kazlauskas

TEISĖS IR PERSONALO
DEPARTAMENTO DIREKTORIUS
Robertas Klovas
200